

EXP 23/6-15/LA.

inspektionen för vård och omsorg

2015-06-23

Dnr 10.1-18480/2015

1(3)

Avdelningen för verksamhetsstöd och -styrning
Jonas Widell
jonas.widell@ivo.se

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Inspektionen för vård och omsorgs yttrande i Justitiekanslerns ärende 3640-15-41

RK har hos Justitiekanslern (JK) ansökt om ersättning enligt 5 § lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövande och andra tvångsåtgärder (frihetsberövandelagen).

JK har den 5 juni 2015 beslutat att inhämta ett yttrande från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). JK anger att yttrandet bör innehålla följande.

1. En utförlig redogörelse för de omständigheter som anspråket hänför sig till, gärna i kronologisk ordning.
2. En redogörelse för de författningsbestämmelser som kan aktualiseras vid bedömningen av ärendet. Därvid är eventuella bestämmelser och allmänna råd utfärdade på myndighetsnivå av intresse. Detsamma gäller uppgifter om exempelvis myndighetspraxis inom området.
3. Myndighetens *motiverade* bedömning av frågan om skadeståndsskyldighet föreligger för staten.
4. Övriga uppgifter av intresse för bedömningen av anspråket.

Yttrande

IVO anser att skadeståndsskyldighet för staten torde föreligga enligt 5 § frihetsberövandelagen.

IVO:s utredning

Tillämpliga författningsbestämmelser

Lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövande och andra tvångsåtgärder

Av 5 § lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövande och andra tvångsåtgärder framgår att den som har varit berövad friheten till följd av beslut vid myndighetsutövning utan att ha rätt till ersättning enligt 2-4 §§ har rätt till ersättning, om det står klart att beslutet vilade på felaktiga grunder och därför var oriktigt.

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) framgår att socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart skall omhändertas, om

1. Det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av denna lag, och
2. Rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras.

Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande. Beslutet skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

När socialnämnden har ansökt om vård med stöd av lagen, får även rätten besluta att den unge omedelbart skall omhändertas.

Av 7 § LVU framgår att om socialnämnden har beslutat om omedelbart omhändertagande, skall beslutet underställas förvaltningsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Därvid skall beslutet jämte handlingarna i ärendet tillställas rätten.

Förvaltningsrätten skall pröva beslutet så snart det kan ske. Om det inte finns synnerliga hinder, skall prövningen ske inom en vecka från den dag då beslutet och handlingarna kom in till rätten.

Om beslutet inte har underställts förvaltningsrätten inom föreskriven tid, upphör omhändertagandet.

Har socialnämnden beslutat om omedelbart omhändertagande efter det att nämnden har ansökt om vård med stöd av lagen, skall beslutet underställas den rätt som prövar frågan om vård. Därvid gäller bestämmelserna i första-tredje styckena.

Allmänna råd

I Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 1997:15 (S) "Tillämpning av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga" redogörs för underställning av beslut om omedelbart omhändertagande, rättens prövning och när beslutet inte underställs i laga tid. De allmänna råden används dock inte som referens i IVO:s bedömning nedan då de inte tillför något ytterligare utöver innehållet i lagtexten.

Omständigheter som anspråket hänför sig till

IVO har inte inhämtat journaler eller annan dokumentation, då tillräcklig information ansågs finnas i materialet från JK.

Av de inkomna handlingarna kan följande utläsas. RK omhändertogs med stöd av 6 § LVU den 30 januari 2015. Socialnämnden underlät att inom lagstadgad tid underställa förvaltningsrätten beslutet och det upphörde därför att gälla den 6 februari 2015. Den 11 februari 2015 upptäcktes att beslutet om omhändertagande inte hade underställts förvaltningsrätten inom föreskriven tid. Samma dag fattades ett nytt beslut att omedelbart omhänderta RK. Även detta beslut fattades med stöd av 6 § LVU. Beslutet verkställdes

samma dag och underställdes förvaltningsrättens prövning den 13 februari 2015. Förvaltningsrätten fastställde det underställda beslutet den 19 februari 2015.

IVO:s bedömning

En förutsättning för omhändertagande eller vård med stöd av LVU är att det finns ett giltigt beslut eller en dom. I förevarande fall är det avsaknaden av ett giltigt beslut som lett till att RK utan laglig grund varit omhändertagen på Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem och därmed varit berövad friheten.

Ett beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas förvaltningsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Om beslutet inte har underställts förvaltningsrätten inom föreskriven tid, upphör omhändertagandet att gälla.

Av handlingarna framgår att det här aktuella beslutet inte underställdes förvaltningsrätten inom föreskriven tid och att omhändertagandet därmed upphörde att gälla den 6 februari 2015. Trots detta var RK placerad på det särskilda ungdomshemmet under perioden 6 – 11 februari 2015. Såväl RK själv som personalen vid ungdomshemmet trodde att RK vårdades med stöd av LVU.

Av utredningen framgår att beslutet om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU hade upphört att gälla och att frihetsberövandet därför saknade stöd i lag då det inte underställts förvaltningsrättens prövning i laga tid. RK har således varit berövad friheten utan stöd i lag. Skadeståndsskyldighet för staten torde därmed föreligga enligt 5 § frihetsberövandelagen.

Beslut i detta ärende har fattats av tf. chefsjuristen Linda Almqvist. Juristen Jonas Widell har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg

Linda Almqvist

Jonas Widell